GUIDELINES FOR MEDIA

GENDER ZORAKILIĞI, GENDER VƏ LGBTKİ MƏSƏLƏLƏRININ HƏSSAS VƏ ETIK IŞIQLANDIRILMASININ RƏHBƏR PRINSIPLƏRI VƏ ÖZÜNÜTƏNZIMLƏMƏ STANDARTLARI

UN WOMEN

This publication was produced within the programme "Ending Violence against Women and Girls in Georgia (EVAWGG)" implemented by UN Women and UNFPA with the financial support of the European Union.

This publication was developed by Eva Barboni in cooperation with the Charter of Journalistic Ethics of Georgia.

Its contents are the sole responsibility of the authors and do not necessarily reflect the views of the European Union, UN Women or UNFPA.

© 2022 UN Women. All rights reserved.

GUIDELINES FOR MEDIA

GENDER ZORAKILIĞI, GENDER VƏ LGBTKİ MƏSƏLƏLƏRININ HƏSSAS VƏ ETIK IŞIQLANDIRILMASININ RƏHBƏR PRINSIPLƏRI VƏ ÖZÜNÜTƏNZIMLƏMƏ STANDARTLARI

ევროკავშირი საქართველოსთვის
Project funded by the European Union
THE GEORGIAN CHARTER OF JOURNALISTIC ETHICS
UNFPA
UN WOMEN

GIRIŞ

Media gender və seksual orientasiya ilə əlaqədar olaraq sosial və mədəni normaların formalaşması və inkişaf etməsinə əhəmiyyətli təsir göstərir. Media tərəfindən qadınlara və LGBTKİ insanlarına qarşı münasibət və stereotiplərin möhkəmlənməsi gündəlik həyatda bu qruplara qarşı zorakılıq ilə bağlıdır.

Media yalnız dünyanın güzgüyəbənzər təsviri deyildir; o, fəal olaraq qavrama və mülahizələri formalaşdırır. Bu o deməkdir ki, məsələ qadınların ədalətli, dəqiq, qeyri-stereotipli və balanslaşdırılmış təsvir edilməsi, gender və seksual orientasiya məsələləri ilə bağlı olduğu zaman onun öhdəsinə böyük məsuliyyət qoyulur.

Dünyanın bir çox ölkəsinin mediasında qadınlar az sayda təmsil olunublar; onlar siyasətdə azlıq təşkil edirlər; və yeni xəbərlər qadınlarla bağlı olsa belə, tez-tez kişilər tərəfindən səsləndirilir. Kişilərin işıqlandırması zamanı daha çox onların mülahizələri, təcrübəsi və peşəsi təqdim edilir. Ona baxmayaraq ki, ekspertlər qeyd edirlər ki, jurnalistika məktəblərində təhsil alan və bütün növ mediada işləyən qadınların sayı Gürcüstanda nisbətən çoxdur, onlar menecer səviyyəsində yenə də daha az təmsil olunublar.

Beləliklə, həmin rəhbər prinsiplərin məqsədi qadınların və LGBTKİ icmasının üzvləri barədə mövcud olan stereotiplərin və qeyri-düzgün təsəvvürün azaldılmasından, eləcə də onlara qarşı mövhumat və zorakılığın legitimizasiyasını möhkəmləndirə bilən işıqlandırmanın azaldılmasından ibarətdir. Tədqiqat göstərdi ki, uşaqlar çox erkən yaşdan media tərəfindən təqdim edilən stereotiplərin təsiri altında olurlar.[1]

Qadın bir çox halda qayğıkeş, model, “ehtiras obyekti” və ya qurban kimi təsvir edilir. Qadınlar eləcə də daha çox onların xarici görünüşü, geyimi, yaşı və münasibət statusu kimi fiziki atributika və ya səthi səciyyələndiricilər ilə bağlıdırlar, kişilərin adını isə, bir qayda olaraq, onların mülahizələri, təcrübəsi və peşəsi ilə münasibətdə çəkirlər. Qadınlara qarşı zorakılıq tez-tez yerli cəmiyyətin, o cümlədən, təcavüzkarın qonşuları, dostları və ya ailə üzvlərinin perspektivindən işıqlandırılır. Bu cür kontentdə (müsahibələr, bəyanatlar və s.) bir çox halda bəzən mizoginik və ya homofob xarakterli olan stereotipli, qərəzli və mühakimə narrativi vardır.

Analoji olaraq, LGBTKİ insanlara qarşı zorakılıq və aqressiya media tərəfindən bir çox halda əhəmiyyətsiz və ya sensasiyalı bir hadisə kimi təqdim edilir, LGBTKİ icmasının üzvlərinə isə bir çox halda onların həyatının reallığını əks etdirməyən müəyyən səciyyələndiriciləri aid edirlər. Bir çox halda onlardan onlarla bağlı olan məsələlər barədə fikrini soruşmurlar.

Qadınlara qarşı zorakılıq bəzən reklam edilmiş və hətta monetizasiya edilmiş olur. Qadınları təqdim etmək üçün imicin hiperseksualizasiyası və sosial mediadan istifadə edilmə obyektlər şəklində yeni konteksti təqdim edir ki, hansında qadınlar və xüsusilə də gənc qadınlar öz identikliyini yaradır və ifadə edirlər. Qadınların seksual təsvirləri qızlara və gənc qadınlara pis nümunə verir və qadınların cəmiyyətdəki rolunu düzgün əks etdirmir.

Analoji olaraq, mediada LGBTKİ insanların eybəcərləşdirilmiş və qeyri-dəqiq təqdim edilməsi LGBTKİ gənclər üçün onlar böyüdükləri təhlükəli mühitin yaradılmasına şərait yaradır və cəmiyyət tərəfindən qəbul edilməsinə mane olur.

Gürcü mediası gender və seksual orientasiyanın daha balanslaşdırılmış, inklüziv və rəngarəng əks etdirilməsi üçün olduqca böyük bir potensiala malikdir. Qadınlara qarşı zorakılığın məsuliyyətlə işıqlandırılması qadın və qızlara qarşı zorakılığa dözülməzliyə dəstək olacaqdır, LGBTKİ məsələlərinin düzgün işıqlandırılması isə dərk edilməsinə dəstək olacaq və bununla mövhumatları, nifrət dilini

1 https://www.nordicom.gu.se/en/publikationer/beyond-stereotypes

və zorakılığı azaldacaqdır. Analoji olaraq, media ədalətli, gender baxımından həssas işıqlandırmanı dəstələməklə siyasətdə qadınlara qarşı zorakılığa müqavimət göstərə bilər ki, bu da qadınların liderliyi və ictimai həyatda tam iştirak etməsi üçün ən ciddi baryerlərdən biridir və bununla daha ədalətli və bərabər cəmiyyətin yaradılmasına öz töhvəsini verə bilər.

Eləcə də sensitiv və ədalətli işıqlandırma biznes ilə əlaqədar olan əhəmiyyətə malikdir, çünki qadınlar və qızlar həmçinin media istifadəçiləridirlər. Norveç və Birləşmiş Krallıqda media şirkətləri, eləcə də qlobal media agentlikləri bildirirlər ki, onların reportajlarının qadınlar üçün cazibədarlığının artırılması onların biznesinə yaxşı təsir göstərmişdir.

Aşağıda verilən tövsiyələrin məqsədi medianın nümayədələrinə daha ədalətli və həssas işıqlandırmanı aparmaqda kömək etməkdən ibarətdir. Onlar "Avropa Şurasının Milli Gender Bərabərliyi Koordinasiya Şəbəkəsinin 1-ci konfransının hesabatına"[2], eləcə də media inkişafının beynəlxalq təşkilatlarının tədqiqat və tövsiyələrinə əsaslanır.

Tövsiyələrin əksəriyyəti gender məsələlərinin, eləcə də seksual orientasiyanın işıqlandırılması ilə bağlıdır. Lakin, seksual orientasiyanın işıqlandırılması ilə əlaqədar olan əlavə tövsiyələr eləcə də ayrıca sadalanmışdır.

2 https://rm.coe.int/1680590587

RECOMMENDATIONS TO MEDIA ORGANIZATIONS

1. General guidelines

a. Media təşkilatlarının gündəlik ümumi və təcrübi fəaliyyətində dəqiq reportajların hazırlanması və müvafiq proqramlaşdırmanın tətbiq edilməsi yolu ilə stereotiplərin yayılması ilə mübarizə aparın. Provide guidance and, when possible, training for all reporters on fair and sensitive reporting on gender and sexual orientation (e.g. organizing workshops on understanding and combating inherent bias).

- Bütün jurnalistlərə müvafiq tövsiyələrin verilməsini və bunun mümkün olduğu yerlərdə bütün müxbirlər üçün gender və seksual orientasiya məsələləri üzrə ədalətli və həssas işıqlandırma barədə təlimin (məsələn, anadangəlmə qərəzliliyin anlaşılması və ona qarşı mübarizə barədə seminarların təşkil edilməsi) keçirilməsini təmin edin.
- Jurnalistləri stereotiplərə qarşı çıxmağa və onları gücləndirməməyə həvəsləndirin (məsələn, təhlükəsiz məkanı yaratmaqla, hansında gender stereotiplərinin sual işarəsi altına qoyulması və əks misalların təklif edilməsi qəbul edilmiş və həvəsləndirilmiş olacaqdır).
- Redaktorlara süjetin seçilməsi və işıqlandırılması barədə göstərişləri təqdim edin.

▷ Qadın və kişilərin qoşulmasını balanslaşdırmağa çalışın (məsələn, kişi və qadınların bərabər sayından fikrini bildirməsini xahiş edin).

▷ Qadınlar və LGBTKİ insanlar üçün xüsusi əhəmiyyətə malik olan məsələlərin işıqlandırılmasını təmin edin.

▷ Düşünün, əsas yeni xəbərlərin süjetlərində buraxılmış əlavə gender aspektləri mövcuddurmu.

▷ Dönmə prinsipini nəzərə alın: müsahibələrin aparılması zamanı həmin sualın nə qədər kişiyə və ya qadına verə biləcəyinizi dərk edin. Kimisə təsvir edərkən düşünün, cinsi başqa olan insanı eyni şəkildəmi təsvir edərdiniz (məsələn, neytral şəkildə olsa belə, diqqəti qadının fiziki xarici görünüşünə və ya geyiminə yönəltməyin).

▷ Bütün xəbərlər iki tərəfə malik deyildir (məsələn, femisid və ya LGBTKİ isanlara qarşı zorakılıq faktların işıqlandırılması zamanı bu cür cinayətə bəraət qazandırmaq və ya müdafiə etmək olmaz).

- Təsvirlərin və videomaterialın seçilməsi barədə göstərişlərin verilməsini təmin edin, sensasiyalizmə əsaslanan yanaşmanın və seksualizasiyanın qarşısını alın (məsələn, bütün ictimai, eləcə də özəl sahələrdə kişi və qadınların həyatını əks etdirən təsvirlərdən istifadə edin).
- Şəxsi məlumatın açıqlanması ilə əlaqədar göstərişləri təmin edin.

▷ AHər zaman məlumatlandırılmış razılığı alın və zərərçəkmişlərin anonimliyini qoruyun.

▷ Əmin olun ki, respondentin vəziyyətinin kontekstini anlayırsınız ki, sizin hərəkətlərinizin onu risk altına salmayacağına əmin olasınız (məsələn, onların eyniləşdirilməsi üçün istifadə edə bilinən məlumatı açıqlamayın).

- Zorakılıq və ya travma nəticəsində zərər çəkmiş insanlardan müsahibə götürməli ola bilən jurnalistlər üçün əlavə təlimi və resursları təmin edin.
- Dərk edin ki, zorakılığın bir çox növü, o cümlədən, fiziki, seksual, psxoloji və iqtisadi zorakılıq vardır, eləcə də internetdə hədələmə, məcbur etmə və nifrət və təhqir mövcuddur.

▷ Dərk edin ki, gender zorakılığı şəxsə qarşı cinsinə və ya onun tərəfindən öz cinsinin dərk edilməsinə görə yönəldilmiş zərərli hərəkətləri nəzərdə tutur.

b. Jurnalistlərin və medianın vahid davranış məcəlləsini formalaşdırın ki, hansını jurnalistlər birlikləri, media təşkilatlar ilə birlikdə gücləndirə bilərlər.

▶ **Ümumi tövsiyələr:**

▷ İnformasiya təşkilatları tərəfindən bənzər rəhbər prinsiplərin qəbul edilməsini dəstəkləyin və həvəsləndirin.

▷ Özünütənzimlənə mexanizmlərini tətbiq edin və ya şikayətlərin müzakirə edilməsi üçün məsul şəxsi təyin edin. Əgər bu mümkün deyildirsə, media təşkilatlar bir və ya daha çox nəfəri ayrımalıdırlar ki, hansıların şikayətləri müzakirə etmək və davranış məcəlləsini və müvafiq təcrübə elementlərini işləyib hazırlamaq üçün Gürcüstan jurnalist etikasının xartiyası və ya digər müstəqil sektor orqanı ilə əlaqəsi olacaqdır.

▷ Təlimlərin keçirilməsi və rəhbər göstərişlərin əldə edilməsi məqsədilə xartiya ilə əməkdaşlıq edin.

▶ **LGBTKİ insanlar ilə əlaqədar tövsiyələr:**

▷ Davranış məcəllələrini və siyasətin digər müvafiq sənədlərini ona əmin olmaq üçün nəzərdən keçirin ki, onlar təşkilat daxilində sıxışdırma, inklüzivlik və qeyri-ayrı-seçkilik məsələlərini ehtiva edirlər.

▷ Əmin olun ki, redaksiya işçi heyəti LGBTKİ insanların və genderin tanınması ilə əlaqədar müvafiq terminologiya və izahatlara malikdir.

▷ Jurnalistlər üçün təlimi təmin etmək və işıqlandırmanın rəhbər prinsiplərinin yaradılmasına töhvənizi vermək üçün LGBTKİ icmasının qrupları ilə əməkdaşlıq edin.

▷ Gündəlik işıqlandırma zamanı LGBTKİ icmasının üzvləri və qrupları ilə daha çox dialoqu və interaksiyanı həvəsləndirin.

2. Media kontent

a. Əmin olun ki, media peşəkarlarının balanslaşdırılmış qrupu müxtəlif mövzuları, şahidləri, ekspertləri və panelistləri işıqlandırır ki, bu da gender təmsilçiliyini artırır və qadınların perspektivlərinin daha yaxşı dərk edilməsinə dəstək olur.

▶ **Ümumi tövsiyələr:**

▷ EƏmin olun ki, süjetlərin seçilməsi qadınların və LGBTKİ insanların cəmiyyətdəki müxtəlif rollarını və qadınları və LGBTKİ insanları maraqlandıran məsələləri əks etdirir.

▷ Respondentlər, ekspert və panelistlər arasında gender balansını təmin edin.

▷ Ayrıca insidentləri deyil, daha geniş kontek-sti müzakirə edin və işıqlandırmaya gender zorakılığı və LGBTKİ şəxslərə qarşı zorakılıq barədə statistikanı daxil edin.

▷ Motiv barədə məsuliyyətlə (məsələn, o barədə hekayəni qurmaqdan çəkinin ki, konkret seçim və ya hadisə zorakılığa necə “səbəb olmuşdur”) və sensasiyalizmsiz müzakirə aparın (məsələn, qrafik və ya şəxsi detalları daxil etməyin, əgər onlar süjet üçün zəruri deyildirsə).

▷ Əmin olun ki, mediada qeyd edilən statistika dəqiqdir və kontekstə uyğundur (məsələn, etiraf edin ki, qadınlara qarşı zorakılığın bir çox halları barədə polisə məlumat verilməmişdir).

- Qadınlara qarşı zorakılıq, gender zorakılığı və LGBTKİ insanlara qarşı zorakılıq faktlarının müəyyən edilməsi barədə dəqiq məlumatı təqdim edin.

LGBTKİ insanlar ilə əlaqədar tövsiyələr:

- ICəmiyyətə təsirə malik olan məsələlərin işıqlandırılması zamanı LGBTKİ insanların müdafiəçilərini respondentlər, ekspertlər və panelistlər kimi qoşun.
- Digər məsələlər işıqlandırıldığı zaman LGBTKİ ekspertləri arasında balans qurmağa çalışın.
- Zərurətə uyğun olaraq, konteksti anlamaq və LGBTKİ məsələlərinin ədalətli və dəqiq işıqlandırılmasını təmin etmək üçün LGBTKİ qruplar və təşkilatlar ilə konsultasiyanı keçin.

b. Qadınlara qarşı gender zorakılığı və LGBTKİ insanlara qarşı zorakılıq kimi məsələlər barədə stereotiplərin təsiri ilə cəmiyyətin təhsili və biliyinin artırılması yolu ilə proaktiv olaraq mübarizə aparın.

Ümumi tövsiyələr:

- Diqqətin ayrıca insidentlərə yönəldilməsini deyil, bu məsələlərin daha geniş kontekstdə işıqlandırılmasını təmin edin və onları insan hüquqları baxımından təqdim edin.
- Digər media təşkilatlar və media inkişafı beynəlxalq təşkilatları ilə tərəfdaşlıq etməklə media savadlılıq kampaniyalarını keçirin.
- Oxucuya təcrübi məlumatı (məsələn, sığınacaqların, hüquqi yardım və vəkillik assosiasiyalarının ünvanları) və resursları (məsələn, kitablar və internet mənbələr barədə məlumat) təqdim edin ki, hansılarda onlar yardımı əldə edə və ya genderə əsaslanan zorakılıq və LGBTKİ insanlara qarşı zorakılıq barədə daha çox məlumatı öyrənə biləcəklər.

LGBTKİ insanlar ilə əlaqədar tövsiyələr:

- Ardıcıl olaraq və sensasializasiya olmadan, stereotiplərdən azad olan cəmiyyətə təsir göstərən məsələləri işıqlandırın.
- LGBTKİ icmasına qarşı zorakılıq insidentlərini ağır cinayətlər kimi (“az əhəmiyyətli” kimi və ya az maraqlı məlumat baxımından deyil) təqdim edin.
- Zorakılığı təcrid olunmuş insident və ya birdəfəlik epizod kimi təqdim etməyin.
- Dərk edin ki, bəzən zorakılıq yalnız LGBTKİ fərdə qarşı yönəldilmir, eləcə də onun ailəsi və yaxınlarına qarşı yönəldilir, buna görə də işıqlandırma zamanı qurbanın azlıq statusu deyil, cinayətin motivi vurğulandırılmalıdır.
- Zorakılığın qurbanı LGBTKİ şəxs olduğu faktını sensasiyalizasiya etməyin.
- İnsanın gey və ya transgender olduğuna həddindən artıq diqqəti yönəltməkdən çəkinin. Bir çox halda bu süjet ilə əlaqadar olmaya bilər və yalnız sensasiyalı element ola bilər.
- Orientasiyanın məcburi olaraq ifşa edilməsinə (coming out) səbəb olan və LGBTKİ şəxs ilə əlaqədar şəxsi, personal məlumatların qorunmasını pozan bütün hərəkətlərdən çəkinin. Bu ifşa edilmiş insanın təhlükəsizliyinə təsir göstərə bilər.
- Diqqəti transgender insanın keçirmiş ola biləcəyi əməliyyatlara, cərrahi müdaxilələrə və s. yönəltməyin. Bu sualları yalnız marağa görə verirlər. Onlar izləyiciyə şəxsiyyəti bütövlükdə dərk etmək imkanını vermirlər və eləcə də diqqətin şəxsiyyətə təsir göstərən, ayrı-seçkilik, yoxsulluq və zorakılıq kimi, əhəmiyyətli məsələlərə yönəldilməsinə mane olurlar.

c. Qanun və insan hüquqlarının pozulmasını təsvir edərkən və işıqlandırarkən uşağa qarşı zorakılıq, zorlama, seksual sıxışdırma və zorakılığın digər formaları kimi müvafiq terminologiyadan istifadə edin.

Ümumi tövsiyələr:

- Dildən istifadə edilməsi ilə əlaqədar aydın tövsiyələri formalaşdırın.
  - Sensasiyalı başlıqları yazmaqdan çəkinin.

- Ümumi olaraq qəbul edilmiş ən yaxşı təcrübəyə uyğun olaraq, zorakılığa və qəddar davranışa məruz qalan insanları, əgər onlar qətlə yetirilməmişlərsə, “qurban” deyil, “zərərçəkmiş” adlandırın.
- Zorakılıq aktlarını təsvir edərkən təcavüzkarı cümlənin subyektinə çevirin və onun hərəkətini təsvir etmək üçün feldən istifadə edin (məsələn, “onu zorladılar” deyil, “o, onu zorladı”).
- “Faciə” kimi sözlərdən çəkinin, çünki bu elə bir təəssürat yaradır ki, zorakılıq təcavüzkar tərəfindən törədilmiş məqsədyönlü hərəkət deyil, qaçılmaz və ya nəzarətsiz bir insident idi.
- Zorakılığı törədəndən müsahibə alarkən və onun cinayətinin ehtimal edilən motivini müzakirə edərkən ehtiyatlı olun, çünki bu qeyri-ixtiyari olaraq bəraət qazandırmanı nəzərdə tuta və ya başqaları bənzər hərəkətləri həyata keçirməyə ilhamlandıra bilər.
- Təcavüzkara qarşı şəfqət yaradacaq dildən istifadə etməyin (məsələn, başlıqda təcavüzkarı “dörd övladın atası” kimi adlandırmayın). Diqqəti təcavüzkarın peşmançılığına və ya üzür istəməyinə yönəltməkdən çəkinin və onun davranışını “səciyyəvi olmayan” və ya bənzər kimi təsvir etməyin. Eləcə də ona işarə etməkdən çəkinin ki, cinayətə qurban tərəfindən törədilmiş hərəkət səbəb olmuşdur.
- Dərk edin ki, bütün xəbərlər iki tərəfə malik deyildir (məsələn, femisid və ya LGBTKİ insanlara qarşı zorakılıq faktlarının işıqlandırılması zamanı bu cür cinayətə bəraət qazandırmaq və ya müdafiə etmək olmaz).
- Yuneskonun “Qadın və qızlara qarşı zorakılıq faktlarının işıqlandırılması: jurnalistlər üçün dərslik” adlı dərsliyindən istifadə edin.[3]

▶ LGBTKİ insanlar ilə əlaqədar olan tövsiyələr:

▷ Stereotipləri istisna edən və tolerantlığa dəstək olan dil və terminologiyadan istifadə edin. Media üçün Gey və lezbiyanların Alyansının böhtana qarşı dərsliyinə[4] və Milli Jurnalistlər İttifaqının LGBT məsələlərinin işıqlandırılması barədə bələdçisinə[5] baxın.

▷ Qadınsevməz və ya homofob dildən istifadə etməyin və ya yaymayın.

▷ Dildən isifadə edilməsi ilə əlaqədar aydın göstərişləri təmin edin.

- Materialı dərc etməzdən öncə düşünün, “gey”, “lezbiyan” və ya “biseksual” kimi yarlıklardan istifadə edilməsi süjet üçün mütləq və əhəmiyyətlidirmi. Əgər deyildirsə, onlardan istifadə etməkdən çəkinin.
- “Gey münasibəti” və ya “lezbiyan cütlüyü” kimi terminlərdən çəkinin, sadəcə “münasibət” və ya “cütlük” terminlərindən istifadə edin.
- Düzgün/arzuolunan terminologiyadan (məsələn, lezbiyan, gey, biseksual, kvir, transgender və s.) istifadə edin və dərk edin ki, müəyyən ifadələr təhqiredicidir (məsələn, “homoseksual” termininin tibbi konotasiyası vardır və bir çox halda anti-LGBTKİ ekstremistləri tərəfindən istifadə edilir, buna görə də ondan istifadə etməkdən çəkinməlisiniz).
- “Gey” və ya “transgender” kimi seksual orientasiya isim deyil, sifətdir.
- LGBTKİ-nin azad seçim olduğunu nəzərdə tutan ifadələrdən çəkinin (məsələn, “seksual preferensiya” əvəzinə “seksual orientasiya” ifadəsindən istifadə edin).
- İnsanın razılığı olmadan onun seksual orientasiyasını açıqlamaqdan çəkinin.

3 https://www.scribd.com/document/400343295/nuj-guidelines-on-lgbt-reporting-published-sept-2014-pdf
4 https://www.glaad.org/sites/default/files/GLAAD-Media-Reference-Guide-Tenth-Edition.pdf
5 https://www.scribd.com/document/400343295/nuj-guidelines-on-lgbt-reporting-published-sept-2014-pdf

- Hər zaman müvafiq əvəzliklərdən istifadə edin (yəni transgenderin cinsinə müvafiq olan əvəzlikdən istifadə edin).
- Doğulduğu zaman verilən addan istifadə etməyin, transgender tərəfindən seçilmiş addan istifadə edin.
- Heç vaxt konversiv terapiyanı həvəsləndirməyin və səhv mülahizəni ifadə etməyin ki, seksual orientasiya və ya gender eyniliyi psixiki xəstəliyin bir formasıdır.
- Zorakılığın qurbanı LGBTKİ şəxs olduğu faktdan sensasiyanı yaratmayın.
- LGBTKİ məsələləri və cəmiyyətdə mövcud olan təqib və ayrı-seçkilik problemləri barədə biliyin və sadavlılığın artırılması üzərində işləyin.

3. Siyasət və qərarın qəbul edilmə mexanizmləri

a. Seksist və ya homofob təsvirləri, dil və təcrübəsini qınamaq və aradan qaldırmaq məqsədilə, sektorun aydın standart və ölçülərini təyin etməklə və tərəqqinin monitorinqini təmin etməklə özünütənzimləmə mexanizmlərini və davranış məcəllələrini gücləndirin.

▶ **Ümumi tövsiyələr::**

▷ EƏmin olun ki, xartiyanın rolu aydın şəkildə ifadə edilib və insanlar şikayəti vermək üçün xartiya ilə necə əlaqə saxlamalı olduqlarını anlayırlar.

▷ Özünütənzimləmə mexanizmində gender balansını təmin edin.

▷ Əmin olun ki, şikayətləri işləyən insanlar yaxşı hazırlanıb və gender baxımından həssas məsələlərin işıqlandırılması sahəsində təcrübəyə malikdirlər.

▷ Əgər sizin artıq qəbul edilmiş şikayətlər barədə məlumatı kommunikasiyalar komissiyasına çatdırmaq öhdəliyiniz vardırsa, qabaqlayıcı addım atın və həmin məlumatı təşkilatın veb-səhifəsində dərc edin. Əgər sizin hələ ki, məlumatı çatdırmaq öhdəliyiniz yoxdursa,bunu könüllü olaraq edin. Şikayət verən şəxslərin anonimliyinə və təhlükəsizliyinə xələl gətirmədən imkan daxilində daha çox detalı təqdim edin.

▷ Şikayətə cavab olaraq həyata keçirilmiş istənilən hərəkət barədə (məsələn, əlavə təlim, intizam məsuliyyəti) və eləcə də şikayətlərin sayını azaltmaq üçün həyata keçirilmiş hərəkətlər barədə aydın məlumatlandırmanı həyata keçirin.

▶ **GBTQI-specific guidelines:**

▷ Əmin olun ki, özünütənzimləmə orqanı LGBTKİ icması ilə bağlı olan məsələləri həll etmək üçün aydın rəhbər prinsiplərə malikdir.

▷ LGBTKİ icmasının qrupları ilə rəhbər prinsiplərlə əlaqədar konsultasiyanı keçin ki, onların maksimal effektivliyini təmin edəsiniz.

b. Şikayətlərin prosedurları da daxil olmaqla, etika və davranış daxili nizam-intizam qaydalarının geniş cəmiyyət üçün məlum olmasını və asanlıqla əlçatan olmasını təmin edin.

▶ **Ümumi tövsiyələr:**

▷ Etika və davranış məcəlləsini informasiya təşkilatının veb-səhifəsində dərc edin.

▷ Əmin olun ki, cəmiyyətin üzvləri və maraqlı tərəflər özünütənzimləmə mexanizmi ilə asanlıqla əlaqə saxlaya bilirlər (məsələn, şikayət formasını informasiya təşkilatının veb-səhifəsində və formanın linkini əyani yerdə yerləşdirməklə).

c. Balanslaşdırılmış təmsilçiliyin dəstəklənməsində uğurlara və liderliyə nail olmuş təşkilatları ictimai şəkildə tanıyın və qeyd edin.

▶ **Ümumi tövsiyələr:**

▷ Məsuliyyətli işıqlandırma barədə tövsiyələrə ehtiyacı olan jurnalistlər üçün ən yaxşı təcrübənin misallarına əlçatanlığı təmin edin.

4. Məşğulluq və iş təcrübəsi

a. Peşəkar qadınların dekret məzuniyyətindən sonra işə qayıtmasını dəstəkləyin və azyaşlı uşaqlara qayğı kimi, insanların həyatının təbii dövrlərinə uyğun olan iş təcrübəsinin tətbiq edilməsini həvəsləndirin.

▶ **Ümumi tövsiyələr:**

▷ Dekret məzuniyyəti siyasətinə yenidən baxılmasını həvəsləndirin və, əgər bu maliyyə baxımından mümkündürsə, ödənişli

məzuniyyətin təmin edilmə imkanlarını araşdırın.

▶ **LGBTKİ insanlar ilə əlaqədar tövsiyələr:**

▷ Ona əmin olmaq üçün dekret məzuniyyəti siyasətinə yenidən baxın ki, o, istəmədən LGBTKİ əməkdaşlara qarşı ayrı-seçkilik etmir (məsələn, övladlığa götürülmə ilə əlqədar olan məzuniyyətin imkanını müzakirə edin və tövsiyələrdə cinsin spesifik dilini dəyişin, məsələn, "ana" deyil, "əsas tərbiyə edən").

b. Adekvat əmək haqqı və sosial güzəştlər ilə təlimi və eləcə də mentor sistemləri vasitəsilə digər növ dəstəyi təmin edin. Uşağa qayğı göstərilməsinin dəstəklənməsi insanın yüklənməsini əhəmiyyətli dərəcədə yüngülləşdirə və ona struktur baryerlərini aşmaqda və karyera irəliləyişində kömək edə bilər.

▶ **Ümumi tövsiyələr:**

▷ Mentorluq proqramlarının tətbiq edilməsini müzakirə edin və ya bu cür proqramları təmin edən təşkilatlar ilə tərəfdaşlığı qurun.

c. Media texnologiyalarda məlumatın və məzmunun işlənib hazırlanmasında, əlçatanlığı və idarə edilməsində qadınların media savadlılığını gücləndirmək üçün resurs və proqramları təmin edin.

▶ **Ümumi tövsiyələr:**

▷ Xüsusilə əlçatanlığın daha məhdud ola biləcəyi kənddə xüsusi olaraq qadın oxucu-nun/dinləyicinin qoşulmasına yönəldilmiş proqramları müzakirə edin.

d. Media təşkilatlarda menecmentin və qərarların qəbul edilməsinin öyrənilməsini həvəsləndirin ki, o, ali təhsilin tədris planlarının və jurnalistika tədris proqramlarının ayrılmaz hissəsinə çevrilsin.

▶ **Ümumi tövsiyələr:**

▷ Jurnalistləri mühazirələr keçirməyə və öz təcrübəsini yeni başlayan jurnalistlərlə paylaşmağa həvəsləndirin.

▷ Stajın artırılmasına dəstək olun və stajçılar arasında gender balansını təmin edin.

d. Jurnalistləri riskli və qeyri-sabit işdən qoruyun və qadınlar və LGBTKİ insanlar üçün təhlükəsiz iş şəraitini yaradın.

▶ **Ümumi tövsiyələr:**

▷ IGender və/və ya seksual orientasiya əsasında seksual sıxışdırma və ayrı-seçkilik barədə şikayətlərin mexanizmini tətbiq edin.

▷ Əmin olun ki, ombudsmanın ofisinə (xalq müdafiəçisinin ofisinə) sıxışdırma barədə bildirişin təqdim edilmə mexanizmi aydın və asanlıqla əlçatandır.

▷ Əmin olun ki, davranış məcəlləsinə riayət edilmə bütün işçi müqavilələrinə daxildir.

▷ Sıxışdırılma və ayrı-seçkiliyə qarşı mütəmadi təlimi təmin edin.

▷ Əmin olun ki, nyusrumların aydın rəqəmsal təhlükəsizlik siyasəti vardır və təhlükəsizliyi qo-rumaq məqsədilə jurnalistlər üçün təlimi təmin edin.

▶ **LGBTKİ insanlar ilə əlaqədar tövsiyələr:**

▷ Yeni xəbərlər departamentində LGBTKİ icmasının üzvlərinin jurnalistlər, şərhçilər və müxbirlər mövqelərinə işə götürülməsini təmin edin və onlara iştirak etmək üçün, o cümlədən, onların icmasının problemlərinin işıqlandırılması baxımından geniş məkan verin.

İSTIFADƏ EDILƏN TERMINLƏRIN LÜĞƏTI

Bisexual

A Termindən (sifət) eyni cinsli şəxslərə və ya əks cinsli şəxslərə qarşı sabit fiziki, romantik və/və ya emosional cazibəni hiss edə bilən insanı təsvir etmək üçün istifadə edilir. Həmçinin "bi" kimi məlumdur.

Konversiv terapiya

Bəzi anti LGBTKİ fəalı sübut edir ki, seksual orientasiya seçimdir və/və ya dəyişkən vəziyyətdir. Onlar hesab edirlər ki, "homoseksualizm" psixiki xəstəliyin və ya emosional pozğunluğun formasıdır ki, hansı ki, psixoloji və ya dini müdaxilə ilə "müalicə olunur". "Konversiv terapiya" bu cür "müalicəyə" və/və ya proqramlara aiddir.

Gey

Termindən (sifət) eyni cinsə qarşı cazibəsi olan kişi və qadınları qeyd etmək üçün, "homoseksual"-dan daha çox istifadə edilir. Konkret olaraq qadınları təsvir etmək üçün "lezbiyan" daha yayılmış bir termindir.

Gender

Qadın və kişilərin sosial baxımdan qurulmuş xarakteristikaları. O, bioloji xüsusiyyətlərə aid olan "seksdən" fərqlənir. Gender eyniliyi şəxsin öz cinsi barədə daxili, dərin formalaşmış hissini nəzərdə tutur və hər zaman ona doğulduğu vaxt verilən cins ilə üst-üstə düşmür.

Genderə əsaslanan zorakılıq

Şəxsə qarşı onun cinsinə və ya onun tərəfindən öz cinsinin dərk edilməsinə görə yönəldilmiş zorakılıq və ya zərərli hərəkətlər. Gender zorakılığına qadın və kişilər məruz qala bilərlər.

Heteroseksual

Termindən (sifət) əks cinsli insanlara qarşı fiziki, romantik və/və ya emosional cazibəsi olan insanları təsvir etmək üçün istifadə edilir. Həmçinin "düzgün" (straight) kimi adlandırılır.

Homofobiya

Eyni cinsə qarşı cazibəsi olan insanlardan qorxu, hansı ki, bir çox halda dözülməzlik, qərəzlilik və ya xurafat yolu ilə ifadə edilir. Homofob dilindən məqsədyönlü şəkildə, şifahi təhqir forması kimi istifadə edilə və ya şüuraltı olaraq və aşkarcasına zərərli niyyət olmadan istifadə edilə bilər.

İnterseks

Tipik olaraq kişi və ya qadın kimi tövsif edilə bilinməyən reproduktiv və ya cinsi anatomiya və/və ya xromosom strukturu ilə doğulmuş insanları təsvir edən çətir termini.

Lezbiyan

Bax gey.

LGBTKİ

Akronimdən lezbiyan, gey, biseksual, transgender, kvir və interseksual insanlara qarşı istifadə edilir.

Mizoginiya

Qadınlara qarşı nifrət, onlara qarşı iyrənmə və ya onlara qarşı kök salmış xurafat.

Kvir

Bəzi insanların seksual orientasiyası aydın şəkildə heteroseksual olmayan insanları təsvir etmək üçün istifadə etdiyi termin (sifət).

Transgender

Gender eyniliyi onlara doğulduğu zaman verilən cinsdən fərqlənən insanlar üçün çətir termini (sifət).

MƏNBƏLƏR

Council of Europe. Media and the Image of Women: Report of the 1st Conference of the

Council of Europe Network of National Focal Points on Gender Equality. Amsterdam, 2013. https://rm.coe.int/1680590587.

Free Press Unlimited. Gender-Sensitive Reporting.

https://kq.freepressunlimited.org/themes/gender-equality/gender-in-media-content/gender-sensitive-reporting/.

GLAAD. GLAAD Media Reference Guide, 10th ed. 2016. https://www.glaad.org/sites/default/files/GLAAD-Media-Reference-Guide-Tenth-Edition.pdf.

Lemish, Dafna, and Maya Götz, eds. Beyond the Stereotypes? Images of Boys and Girls, and their Consequences. Göteborg: Nordicom, 2017. https://www.nordicom.gu.se/en/publikationer/beyond-stereotypes.

National Union of Journalists. NUJ Guidelines on LGBT Reporting. London, 2014. https://www.scribd.com/document/400343295/nuj-guidelines-on-lgbt-reporting-published-sept-2014-pdf.

UN Women. Country Gender Equality Profile of Georgia. Tbilisi: UN Women Country Office in Georgia, 2020. https://georgia.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/05/the-country-gender-equality-profile.

UNESCO. Reporting on Violence against Women and Girls: A Handbook for Journalists.

2019. https://en.unesco.org/news/reporting-violence-against-women-and-girls-unesco-launches-new-publication.

Women in News. Amplifying Women's Voices: A Gender Balance Guide For Media. 2020.

https://www.womeninnews.org/ckfinder/userfiles/files/Gender Balance Guidebook_FINAL_RGB (1).pdf.

UN Women Georgia Country Office
Paliashvili st. 87, 0179,
Tbilisi Georgia
Tel: (+995 32) 222 06 04
(+995 32) 2 22 08 07

www.unwomen.org
georgia.unwomen.org